

Finance & Control (HBO) of Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid (VO)?

Per 1 september 2018 verandert de opleiding HBO-bedrijfseconomie in de opleiding Finance & Control. Na ruim een decennium krijgt de opleiding nationaal en internationaal dezelfde naam. De nieuwe naam dekt beter de lading en doet recht aan de geactualiseerde inhoud van de opleiding. Tegelijkertijd zien we dat in het voortgezet onderwijs het vak Management en Organisatie in de toekomst Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid, (afgekort Bedrijfseconomie) ¹ gaat heten. De reden om te kiezen voor een andere naam voor de opleiding bedrijfseconomie en het vak M&O lijkt hetzelfde. De oude namen geven onvoldoende de inhoud van het vak of de opleiding aan. Opvallend is wel dat het HBO uitdrukkelijk afstand neemt van de naam “bedrijfseconomie”, terwijl het VO uitdrukkelijk kiest voor deze term. We vinden het jammer dat wij als hogescholen, waar veel havisten hun vervolgopleiding doen, niet betrokken waren bij de discussie over het economieonderwijs in algemene zin en de vernieuwing van inhoud van het vak M&O in het bijzonder. De vraag is in hoeverre er nu nieuwe aansluitingsproblemen worden gecreëerd. Voor de toekomst lijkt het ons van belang dat we met elkaar op nationaal niveau in gesprek raken over de inhoud van het vak en het beroep.

Piet de Keijzer en
Richard Puyt

Het kiezen van een vervolgopleiding in het HBO is voor een havist geen eenvoudige zaak. De politiek heeft met het afschaffen van de studiefinanciering het signaal afgegeven, dat je als leerling een verantwoorde keuze moet maken. Daarbij kunnen fancy namen voor gelijksoortige opleidingen, die leiden tot wildgroei, de keuze voor havisten onbedoeld bemoeilijken. Om een wildgroei aan opleidingen aan banden te leggen is binnen het economisch domein afgesproken het aantal opleidingen te verminderen. Opleidingen die veel op elkaar lijken, moeten dezelfde naam krijgen. Iedere instelling kan binnen de landelijk gemeenschappelijke opleidingen zijn eigen accenten leggen.

Gemiste kans?

In ongeveer dezelfde periode dat binnen het HBO de discussie over het aantal opleidingen werd gevoerd, heeft de vakvernieuwingscommissie M&O zich de vraag gesteld in hoeverre de inhoud van het vak M&O nog wel past in de huidige samenleving. Met slechts één vertegenwoordiger uit het HBO tegen vijf vertegenwoordigers uit de wetenschappelijke hoek lijkt de inbreng van het HBO in deze discussie zeer beperkt. Op inhoudelijk vlak is er geen afstemming tussen de VO Raad en de Vereniging Hogescholen. Het HBO en het MBO ontbreken bijvoorbeeld geheel de discussie over het economieonderwijs, zoals gevoerd in de bundel over de toekomst van economieonderwijs van de Ko-

ninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde (KVS).

Hier ligt volgens ons een kans. Havisten vormen ongeveer 46% van de instroom van het hoger beroepsonderwijs (Vereniging Hogescholen, 2017). Onderzoek naar aansluitingsproblematiek en uitval in het HBO zou een mooi gemeenschappelijk aangrijpingspunt kunnen zijn. Zo staat de relatief grote uitval (zo'n 50% haalt de propedeuse niet binnen een jaar) binnen onze opleiding regelmatig op de landelijke agenda.

Nieuw beroepsprofiel

In 2015 ontstond in het landelijk overleg HBO-Bedrijfseconomie de wens om het landelijk beroepsprofiel te herzien. Evenals de vakvernieuwingscommissie zagen we dat de wereld aan het veranderen is. We moeten wennen aan het idee dat kennis snel veroudert, informatie snel en op vele manieren beschikbaar komt en internationalisering nog belangrijker wordt. In de toekomst wordt het steeds meer normaal om van baan en ook van vak te wisselen. Ondernemerschap wordt aangevoerd. De nadruk lijkt steeds minder op het verwerven van kennis te liggen, maar veel meer op vaardigheden om nieuwe kennis te verwerven en in nieuwe situaties toe te passen. De toekomstige aanbieder op de arbeidsmarkt is wend- en weerbaar. Blijkbaar hanteren de commissie en wij dezelfde bronnen. We werden daarnaast extra uitgedaagd door rapporten van gerenommeerde instellingen waarin men melding maakt van het idee dat de financiële functie in organisaties door vergevorderde automatisering drastisch gaat veranderen (of soms zelfs verdwijnen). Zo verscheen in 2016 een artikel ‘300 duizend studenten worden opgeleid voor robotbaan’ (VK, 2016) waarin wordt geïmpliceerd dat traditionele namen van opleidingen een causaal verband hebben met afnemende kansen op de arbeidsmarkt (spookfuncties) en de kwaliteit van het onderwijs. Navraag leerde dat de krantenkop toch wat te ongenueanceerd was.

“Finance & Control”

In 2016 hebben we in het Landelijk Overleg Opleiding Finance & Control (LOOFC) een studie gemaakt van het internationale beroepenveld waarvoor we onze studenten willen opleiden. Er is gebruik gemaakt van de internationale beroepenclassificaties (O-Net, ISCO-08, ISCED 97 en BRC). Naast een studie naar de arbeidsmarkt hebben we

ervoor gekozen om het profiel op te stellen in de vorm van “learning outcomes”². Het onderzoek heeft geresulteerd in een toekomstbestendig opleidingsprofiel Finance & Control 2016.

Er is een selectie gemaakt uit een brede groep van beroepen uit de internationale arbeidsmarkt, waaruit kennis, vaardigheden en handelingen zijn geselecteerd. Met de term finance in de nieuwe naam wordt de breedte van de opleiding aangegeven, die verwijst naar de branche. De beroepshandelingen van de controller staan centraal in de opleiding Finance & Control, met uitstapjes naar verwante beroepsrollen. De term control in de nieuwe naam verwijst naar het werkterrein van de controller.

De controller is een financiële professional wiens vakmanschap bestaat uit de vastlegging en analyse van (financiële) gegevens (informatievoorziening), de inrichting en optimalisering van processen gericht op de beheersing en besluitvorming van de organisatie. Het geven van advies over een breed scala aan vraagstukken binnen de financiële huishouding is daarbij een belangrijk onderdeel van zijn of haar werkzaamheden. Om de taken goed te kunnen uitvoeren is naast vakmanschap een kritische instelling, in de vorm van onderzoekend vermogen en verantwoord handelen, nodig.

In met name deze laatste formulering vinden we elkaar. De vakvernieuwingscommissie stelt in haar rapport dat het vak, naast het aanbieden van kennis, vooral de mogelijkheid biedt tot vorming om leerlingen zelfredzaam te laten functioneren en verantwoorde persoonlijke keuzes te laten maken. Dit zijn kenmerken waar havisten in de basis over beschikken (ICO, 2017).

In de toekomst willen wij als vertegenwoordigers van het hoger beroepsonderwijs, dat we als landelijk opleidingsoverleg zijn, in gesprek komen met

het voortgezet onderwijs. We weten heel goed dat er al vele goede contacten zijn tussen hogescholen en middelbare scholen op regionaal niveau. Laten we dat vooral in stand houden en ook vandaar uit het gesprek over inhoud van het vak economie/bedrijfseconomie en de aansluiting VO en HBO nog meer voeren.

Piet de Keijzer en Richard Puyt zijn voorzitter respectievelijk bestuurslid van het Landelijk Opleidingsoverleg Finance & Control (opvolger van LOOBE).

¹ In het eindrapport van de vakvernieuwingscommissie M&O oktober 2014, stelt de commissie: “In de praktijk zal deze ‘doopnaam’ (Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid) ongetwijfeld worden bekort tot Bedrijfseconomie (BE), net zoals bijvoorbeeld Nederlands (NE)”.

² Learning outcomes are statements of what a student should know, understand and/or be able to demonstrate after completion of a learning process.

Referenties:

Boot, A. & Kolkman, A. (2016). M&O – de positionering van bedrijfseconomie in het middelbaar onderwijs (with A. Kolkman), in *Economieonderwijs, Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde 2016* (L. Bovenberg and F. Haan, eds.), 5 December 2016, pp. 85-94.

Deloitte (2016). *De impact van automatisering op het Nederlandse onderwijs Een verkenning op basis van data-analyse*. Amsterdam.

Frey C.B. & Osborne, M.A. (2013). *The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?*. Oxford.

ICO (2017). *Typisch HAVO. Website* <http://www.havo-hbo.nl/site/geraadpleegd> op 29 september 2017. Kapteijn-Kruiswijk, E.F., Keating J., de Keijzer, P.A.M., Oostdijk, J. & Puyt, R.W. (2016). *Landelijk Opleidingsprofiel Finance & Control 2016*.

Vereniging Hogescholen (2017). *Factsheet studentenaantallen instroom hbo 2016-2017*. Den Haag. Volkskrant (2016). ‘300 duizend studenten worden opgeleid voor robotbaan’, 14 september 2016.

Van M&O naar Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid, *Eindrapport van de vakvernieuwingscommissie M&O Oktober 2014*. *Het Financieel Dagblad*, “Stel de vraag wat de relevantie is van economie voor onderwijs en praktijk, *Publicatie over toekomst economieonderwijs mist hoger en middelbaar beroepsonderwijs*”, Frank Jan de Graaf, 11 januari 2017.